

BORIS FILAN

TISÍC PÁLENÍC

2

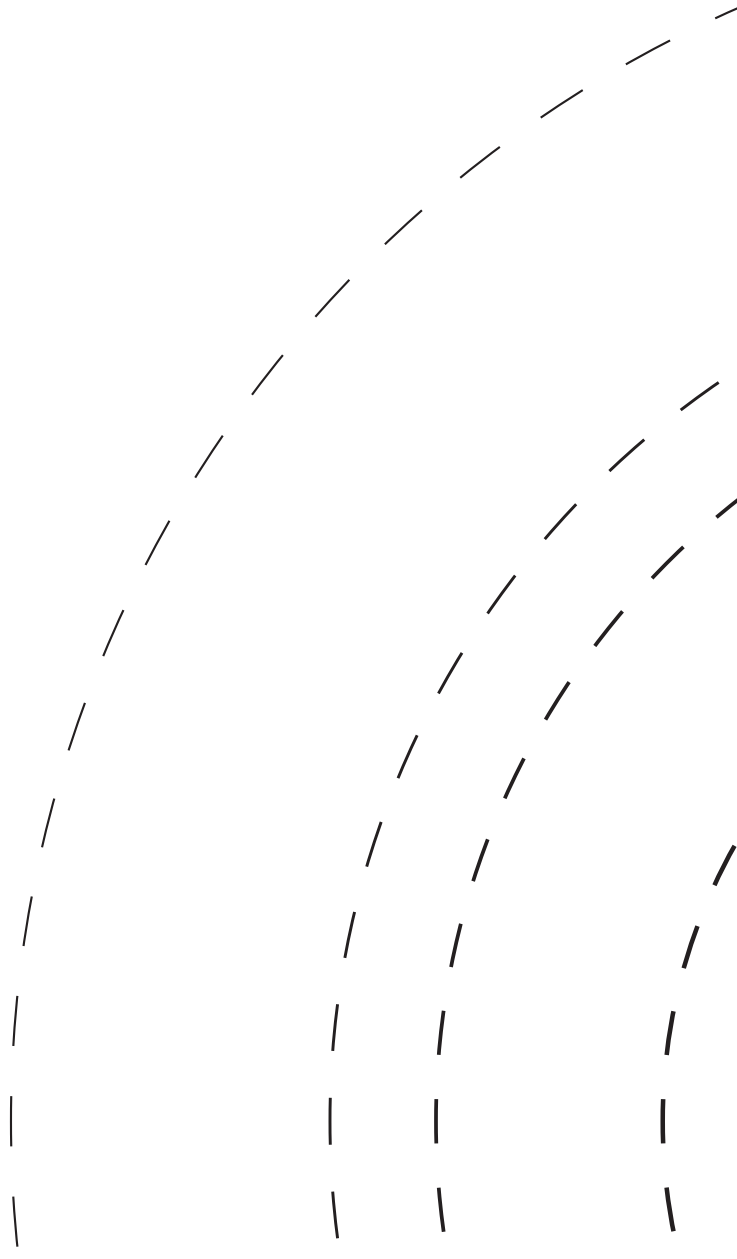
S kým? Kde? Kedy? O čom?

TISÍC
PÁLENÍC
②

BORIS FILAN

**Tisíc
PÁLENÍC
②**

slovarť

S kým? Kde? Kedy? O čom?

Text © Boris Filan, 2025

Design © Büro Milk, 2025

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., 2025

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť nijakou formou reprodukováná, kopírovaná alebo rozmnožovaná bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-7425-4

Uši sú oči rozhlasu.

Obsah

13	Začiatok
14	Na počiatku bolo slovo
18	Na konci bič tleska
19	Pálenica o páleniciach
24	<i>Rozhovor:</i> odborník v oblasti pálení a liehovarníctva, profesor Július Forsthoffer
30	Tak, a môžeme pokračovať...
33	Popíjať ušami
38	Neandertálci
40	Slobodný vysielateľ
45	Nespokojní
47	Obálky
51	Rádio Praha
53	Zázračný Peter
57	Esta Melodia
60	Pálenica o sekerách
68	Hojdačky, kvargle, kolotoče
75	Zimuška
83	Botanická záhrada
89	Bulhari
93	Večná dvojica
99	<i>Rozhovor:</i> choreograf Jarko Moravčík

106	Keď bohovia váľajú sudy
112	Pretty Woman
120	Zámodrie
129	Zemiak zázrak
139	Návrat do budúcnosti
140	<i>Rozhovor:</i> historička Diana Duchoňová
154	Hmyz na tanieri
158	Hora svetla
164	Slováčikovia moji
172	Mr. Dabing
177	Tekutá nádhera
184	Na nezdравie!
190	Krásny postrach
197	Čo odkážeš Čekymu?
204	<i>Rozhovor:</i> hudobník Marián Čekovský
210	Múdrost' ujčoka Boboša
219	Boží dar
226	Myš a klávesnica
234	Šťastie z komína
238	Nenásytný fotogróf
247	<i>Rozhovor:</i> fotografka Zuzana Mináčová
254	Štvoritý rittberger
262	Krásna Sissi
271	Koľko brúch má kukurica?
280	Vínko, vínko, Boh ti nebo daj!

285	Kráľovná dvora
293	Panenska Mária
303	Mexický cisár
312	Čo to vzniklo z opice
319	<i>Rozhovor: evolučný biológ Jan Zrzavý</i>
330	Naostrenie
339	Posmrtná sláva ľadového muža
346	Až pivo robí smäď krásnym
352	Tol'ko krásy si nezaslúžime
362	Neumelá hlúposť
371	Čo bolo skôr?
378	Verejná doprava
386	Ježiško kontra Dedo Mráz 1:1
395	Moje šperky
401	Pálenica o láske
407	<i>Rozhovor: sexuologička Laura Janáčková</i>
412	<i>Dovetok k rozhovoru</i>

Začiatok

Viete, čo? Začneme od konca. Už som vedel, že nebudem s *Pálenicami* v rozhlase pokračovať. Ale posledných pár nahrávaní s redaktorom Mariánom Grebáčom a zvukovou majsterkou Táňou Horváthovou bolo takých príjemných, že som im nechcel kaziť náladu. Nakoniec sa to dozvedeli tým najhorším, ale samozrejmým spôsobom. Na chodbe. Marián počul, ako sa o tom rozprávajú dievčatá z administratívy. Pravda bola, že som tú informáciu zverejnil už v Marcinovom televíznom programe *Neskoro večer*, ale slušnosť bola oznámiť to mojim najbližším spolupracovníkom včas a osobne. Uvedomoval som si to, ale odkladal som ten moment z týždňa na týždeň. Zrazu sa ma Marián otvorene spýtal, ja som to potvrdil a oni mi odpustili. Cítil som sa ako blbec, hoci to bolo z lásky. To je najhoršia výhovorka, súčasne pravdivá aj falošná. Ale po toľkých rokoch sme už boli niečo viac ako spolupracovníci. Zvláštnym spôsobom sa nám zladilo myslenie. Boli sme zohratí ako dobrý hokejový útok. Bolo jedno, kto príde s dobrým nápadom, tešili sme sa mu ako vlastnému. A zrazu koniec. Na tretí pokus. Bolo to ako s fajčením, keď súčasne chcete aj nechcete prestať, a tak pokračujete. Teraz som všetko naplánoval tak, aby som už nemohol cúvnuť, aby som nevyzeral ako blbec. Samozrejme, že som nakoniec tak vyzeral, ale s tým nič nenarobíte. V práci ani v láske.

Vedel som, že Táňa a Marián mi budú chýbať, lebo od basketbalových čias som tímový hráč. Raz sa skvelého českého režiséra Jana Svěráka spýtali, kto sú jeho najlepší kamaráti, a on povedal, že tí, s ktorými práve spolupracuje. Vedel som, o čom hovorí. Spoločný projekt, film, televízny alebo rozhlasový program je ten najlepší spôsob, ako sa s niekým spriatelíť. So svojím redaktorom a zvukovou majsterkou som roky trávil viac času ako s kýmkoľvek iným. Americký herec Alan Alda hovorí o organizovanej kolektívnej improvizácii. Navzájom o sebe viete,

že ovládáte svoje remeslo, veríte tomu, že rovnako chcete dosiahnuť to isté, a tešíte sa, čo k tomu pridáte naviac. My sme tomu hovorili, že *Pálenicu* „ladíme“.

Výber hostí a témy som si určoval sám. Nikdy sa nestalo, že by mi niekoho zakázali alebo vnucovali. Jediný raz mi vtedajší riaditeľ rozhlasu Jaroslav Rezník zavolať, že mi ako hosťa vybavil vtedajšieho českého premiéra Miloša Zemana. Ten prišiel z návštevy u Roberta Fica, skôr ho priniesli. Ale v štúdiu sa neuveriteľne spamätal a bol vynikajúci. Zo stovák oslovených som sa pomýlil iba tri razy. Jeden spisovateľ prišiel po niekoľkodňovom pití. To, že tak náhle prestal piť, mu zamklo ústa a iba poslušne prikyvoval. Druhý bol náš diplomat, s ktorým sme sa rozprávali cez aplikáciu. Položil si v pracovni mobil na stôl, otvoril okno a odpovedal naučené frázy, ako keby prednášal žiačikom. Tretí omyl bol môj kamarát gynecológ, výborný rozprávač. Deň predtým mi v kaviarni ponúkol fantastické historky. Doma si asi uvedomil, že ho budú počuť všetci jeho kolegovia, a na mikrofón nepovedal takmer nič. Traja z tisícich nie je veľa.

Na počiatku bolo slovo

V rozhlase je kráľom hlas. Nič ho neruší, nič mu nekonkuruje. Medzi všetkými hlasmi sa z času na čas zjaví výnimočné. Pre mňa to bol hlas herca Karola Machatu. Mal som ho rád a myslím, že aj on mňa. Jeho manželka Mandika sedávala s mojou mamou v jednej školskej lavici. Karola Machatu som oslovoval ujo Karol a bola to skôr nevýhoda ako výhoda. Keď som ho oslovil ako hosťa do *Pálenice*, bol už na dôchodku a vôbec sa mu nechcelo. Hovoril: „Borisko, ver mi, že už mám všetkého pred mikrofónom plné zuby.“ Jeho telo zostarło, ale hlas zostával rovnaký. Karol Machata bol krásavec, hral milovníkov, jeho hlas bol magický. Obdivuhodne mužný aj hodvábný, pevný aj dôveryhodný. Zvonivý aj intímny. Boli v ňom

všetky polohy, aké sa dajú vyjadriť. Vedel byť kráľovský aj chlapčenský. Dokázal som si ho predstaviť ako nádhernú samostatnú entitu, ktorá si zvolila pozemšťana ako svoju schránku. Vždy som obdivoval hlboké bohatierske hlasy, o ktoré sa dalo oprieť ako o pevný strom. Ale hlas Karola Machatu poskytoval niečo viac. Človeku sa nikdy nezunovalo počúvať ho. Ale obdivuhodnosť toho hlasu nikdy neukradla pozornosť tomu, čo hovoril. Karola Machatu si nikto s nikým iným nepomýlil. Cez mikrofón žiaril, ako keď krasokorčuliar v nádhernom kostýme vyjde na ľadovú plochu a zajazdí niečo oveľa dokonalejšie ako je obyčajná chôdza. Ten hlas žiaril na javisku a bol úžasný aj v civile. Na rozdiel od mnohých krásnohlasých, ktorí sa mimo javiska nedokážu zbaviť falošne znejúcich samohlások. Ich dĺžne majú najmenej pol metra a mäčene aspoň kilo. U Karola Machatu to všetko bolo tak akurát. Nevychádzal z úst, ale zo srdca.

Krásne spomienky mám na obdobie, keď som začal čítať verneovky a počúvať sobotné popoludňajšie rozhlasové hry pre mládež. Tie mali jedno tajomstvo. Rokmi sa v nich striedali hlasy z detskej dramatickej družiny. S dospievaním sa vytrácali, ale jeden zostával rovnaký. Chlapčenský hlas, ktorý patrilo zrelému mužovi. Volal sa Emil Fillo a bol rozhlasovou ikonou aj záhadou. Účinkoval v takmer každej hre pre mládež. Bol skvelý, ale jeho hlas bol až priveľmi mladistvý a chlapčenský. Ako keby ste umelej inteligencii dali za úlohu stvoriť ideálneho, čestného, múdreho, sympatického chalana do každého počasia.

Informácia z internetu: Poslucháči verneoviek, mayo-viek, dobrodružných alebo aj hlboko citových príbehov si oblúbili jeho plastické rozhlasové postavy a aj jeho hlas chlapca, ktorý mu vytrval po celý čas. Prepožičal svoj hlas i umenie množstvu postáv a postavičiek v rozhlasových hrách, scénkach, dramatických pásmach, kabaretoch a iných rozhlasových žánroch. Vytvoril viac ako 3500 postáv a okrem interpretačnej činnosti bol aj autorom množstva scénok pre deti i rozhlasových hier

pre mládež, pôvodných, ale najmä podľa literárnych predlôh – spolu vyše 1000 rozhlasových záznamov. Písal rozprávky, scénky, pásma a dramatizácie. Starší poslucháči Slovenského rozhlasu sa iste pamätajú na hry ako *Koniec stopy*, *Tajomný ostrov*, *Dva roky prázdnin* a thriller *Ako papučka utiekla*.

Časom o Emilovi Fillovi presiakli na verejnosť dáke neznáme informácie, ale realita bola najprekvapujúcejšia. Raz som stretol Emila Filla v pokladni budovy rozhlasu na Jakubovom námestí. Bol som si po jeden z prvých honorárov a zrazu som mal pocit, že sa mi sníva. Zreteľne som počul hlas, ktorý som poznal ako nadšeného chlapca z rozhlasovej hry. A potom som ho zbadal! Pátral som očami smerom k tomu hlasu a uvidel som chlapa v priveľkom obleku, s tvárou vráskavého dieťaťa a s ovísajúcim bruchom. Vyzeral ako niečo medzi kráľom z rozprávky o Alenke v ríši za zrkadlom a topiacim sa snehuliakom. Bol čudný, ale sympatický. Jeho večne mladý hlas a nezarastajúcu tvár mala na svedomí hormonálna porucha. Nikdy som sa s ním nezoznámil, ale z toho, čo robil a ako sa správal, verím, že bol svojím spôsobom šťastný. To, že bol aj nešťastný, je veľmi pravdepodobné, ale jeho zdravotný problém z neho spravil neuveriteľne vyťaženého, úspešného, populárneho, obľúbeného človeka. Takého, akým by s bežným mužským hlasom a každodenným strniskom asi nikdy nebol. Tisíckam detí poskytol v dôležitom čase ich života pocit, že svet je oveľa lepší, ako neskôr zistili. V mojom archíve spomienok je medzi tými najlepšími v Dvorane slávy.

Vždy som obdivoval prejav Ladislava Chudíka. Bol múdry, láskavý, priateľský. Ako jeden z mála dokázal hovoriť dokonalou ľubozvučnou slovenčinou bez toho, aby bolo cítiť jemnú bryndzovú arómu ako u Viliama Záborského. Z láskavých hlasov mi navždy zostala v hlave teta Viera Bálintová. Čítala deťom rozprávky takým spôsobom, akoby padali vlašné snehové vločky. Akoby sa spojili obláčiky s vankúšmi a anjeli medzi nimi

nadnášali slová krídlami. S hlasom tety Viery Bálintovej bolo bezpečne aj vzrušujúco, domácky aj snovo. Vo svete, ktorý svojím prejavom stvorila, sme sa cítili smelí, múdri a spravodliví. Akoby z nás na ten rozhlasový čas boli dospeli, zbavení všetkého falošného, zbabelého, sexuálneho a chamtivého. Občas čítal nedeľné rozprávky aj Gustáv Valach. Podľa mňa jeden z mála našich hercov, ktorí boli svetoví. V ňom a v jeho hlase sídlili démoni, ktorí dávajú jeho hereckému prejavu mimoriadnu silu, súčasne lákavú aj vzbudzujúcu strach. Keby boli hlasy športová disciplína, Valach by nenastupoval v tíme anjelov.

Krásny hlas je to, čo ja nemám. Tvrdím, že je mi to jedno, ale taký poriadny barytón by som neodohnal. Páčilo sa mi, keď slovenskí speváci nahrávali spoločnú pesničku, niečo ako *We Are the World*. Jožo Ráž prišiel z rozhlasu ku mne a hovorí: „Myslel som si, že prídem, zabuším ako Springsteen a idem domov. Ale z toho, čo zo mňa vyšlo, mi bolo skôr do plaču.“ Je zaujímavé, že krásne hlboké sýte hlasy vyšli z módy. Možno je to aj tým, že už sa nehovoria hlboké myšlienky. Hlasovej kultúre ublížil film. Najprv bol nemý, a keď prehovoril, cenilo sa, že vôbec niečo počuť. Na plátne bola taká pastva pre zmysly, že uši dostávali svoj prídel až druhé. Televízia to ešte zhoršila a internet dorazil. Na internete v ére youtuberov je všetkým všetko celkom jedno.

Úspešné mužské hlasy majú niečo spoločné. Takzvané „chrapáky“. Zvláštne, prefajčené hlasy, ktoré akoby text strúhali. Mal ho už Jan Werich, ale aj Al Pacino, Jirko Bartoška a Julio Satinský. Jeden krásny hlas sa ešte v rozhlase vyskytuje. Má ho sympatický muž, ktorý sa venuje literatúre a volá sa Dado Nagy. Ten keď prehovorí, tak je to krásne a príjemné, ako keď kedysi podvečer zažívali plynové lampy. Do Dadovho krásneho hlasu sa dá vojsť ako do úžasnej izby plnej múdrych kníh. Je radosť Dada počúvať, s akou láskou a nadšením šíri dobrý vkus a lásku ku knihám. Mám Dada rád, sme priatelia. Možno preto sa mi raz zveril, že ženy bývajú sklamané, keď ho uvidia naživo. Podľa hlasu si predstavovali, že stretnú

urasteného, mužného frajera. A to Dado celkom nie je. V tom mám výhodu ja. Môj hlas z rádia nesľubuje nič, takže poslucháčky nemajú prečo byť sklamané.

Na konci bič tleska

Vždy som vedel, že poslednú *Pálenicu* spravím o skutočnej páleníci, najradšej na Záhorí. Skôr, ako som si ju stihol pripraviť, prišiel ku mne na návštevu môj dlhoročný kamarát, ktorý mi stokrát veľmi pomohol. Má nutkavú potrebu robiť ľuďom dobre proti ich vôli. Spýtal sa ma, či by som nechcel pozvať do *Pálenice* Mariku Gombitovú. Povedal som mu, že hocikedy, ale už končím. Posledná nahrávka bude o tri týždne. On to prijal ako súhlas a povedal, že aj Marika bude šťastná, lebo vždy sa na mňa pýta a pozdravuje ma. O mojom vzťahu k Marike poviem iba toľko, že sme blízki priateliai. Máme sa radi, boli časy, keď sme spolu telefonovali celé hodiny. Vždy, keď sa stretneme, sme okamžite prepojení a nechce sa nám končiť s rozprávaním. Lenže ten môj dobrý kamarát sa zabudol Mariky spýtať, či bude mať chuť a čas. Medzitým sa odsťahovala do Košíc. Kamarát si predstavoval, že ju aj s celým jej tímom privezú, ubytuje sa, oddýchne si, nahrá a znova sa vráti do Košíc. Týždeň pred výrobou som sa konečne kamarátovi dovolal. Mal práve jednu z mnohých porád. Pošepky mi povedal, že mi práve chcel telefonovať. Marika by rada prišla, ale už má na východe dohovorový program. A tak som pár dní pred nahrávaním zostal bez hosta. Vrátil sa nápad s *Pálenicou* o alkohole, o pití a nepití. Mal som pripravených pár mien, lenže ináč sa dohovára s človekom mesiac vopred a ináč na poslednú chvíľu. Obvolal som pár páleníci, ich majitelia boli príjemní, ochotní. Ale jeden v mojom termíne nemohol, druhý bol beznádejne nevýrečný a tretí mohol, vedel by všeličo povedať, ale hovoril takmer čistou slovenčinou. „A ja teta akurát, Záhoráka by som sa pýtal rád.“

Pálenica o páleniciach

(odvysielané 28. 12. 2024)

Dnes to bude o páleniciach. Mám rád, keď si to, o čom budem hovoriť, obzriem, ovoniam, ochutnám. Naplánoval som, že zájdem do niektorej dobrej fungujúcej pálenice, ktorej šéfuje sympatický Záhorák. Iba podľa citu som si zo zoznamu na internete vybral Ivana Kubinu zo Sekúl. Zavolať som tam a hneď podľa hlasu som vedel, že je to môj človek. Povjedzeu mi, že vylúčené, aby on jezdiu do Bratislavy, nemá na to čas a neví, čo by vyprávjal. „A čo ak by sme my prišli k vám?“ zaskočil som ho. „Len pár otázok, počul som o vás, že vy o pálení viete všetko,“ lichotil som mu. „Tak to bych zrovna nepovjedzeu, ale niečo o tém vím,“ zmäkol. S mojím kamarátom a redaktorom *Pálenice* Mariánom Grebáčom sme sa vybrali do Sekúl. Rodina Kubinovcov zásobuje Sekule výborným chlebom, pečivom a koláčmi. A hneď za pekárňou je šamanova chyža. Do pálenice nás zaviedla zvláštna sladkasto-zatuchnutá vôňa kvasu, ktorú keď raz zacítite, tak ju už nikdy nezabudnete. Privítal nás sám šéf pálenice. Keby som nevedel, čím sa živí, odhadol by som ho na šoféra kamiónu na Ralley Paríž Dakar. Ktorákoľvek pálenica v sezóne je niečo ako atómová elektráreň. Takmer nič podstatné neuvidíte, ale cítite, že sa tam prebúdajú strašné energie a liahnu démoni. Pán Kubina nám ukázal lavóry plné slivkových kôstok, ako keď sú v školskej družine na obed slivkové gule. A tajomnú nádobu so zlovestne fialovým zákvasom, v ktorom by mohli plávať tyrkysové žaby. Pozval nás dnu do pálenice, kde v perfektne udržiavaných nádobách žblnkotal a šumel alchymistický proces. Pán Kubina nám trpezlivo vysvetlil, čo je *vyskočka*, ktorá ide do kanála. Po nej príde srdce pálenky, *úkap*. A po ňom na záver *dokap* – ten tiež pújde do kanála. Pán Kubina hovorí, že kedysi sa snažil vypáliť všetko, ale teraz dosť kvasov posiela preč. Nech idú do hája, nedať sa to pit! Myslel som na to, koľko budúcej radosti

a slz sa tam pred nami práve rodí. Počúval som odborný výklad, ale hlavou mi bežali spomienky na všetky poldecáky a decáky, ktoré som vypil. Mrzí ma, že pán Kubina o mne myslí, že som ho pozorne nepočúval. Ale zrazu tam so mnou boli moji kumpáni, Slavo Marušiak, Eugen Gindl, Rastó Piško, Jaro Mišura. Bohovskí chlapi, kamaráti, s ktorými sme pri slivovici úspešne riešili problémy celého sveta. Takí chlapi, ako sme boli my, zaplatia za rozkoš spoločného popíjania strašnú cenu, a predsa na to spomíname ako na najkrajšie časy. Kde ste, všetky naše včerajšie slivovice? V nebi alebo v pekle? Pán Kubina si moje zasnenie zle vysvetlil a radšej nás pozval k sebe domov. Do svojej pivnice, ktorú premenil na pálenicový chrám. Ten človek sa nezdá, ale je to čarodejník dobrých energií. Trošku sme mu naším nepitím pokazili scenár. Ale on má plné ruky tromfov. Naservíroval nám kruté dobroty, za akými by Slovák išiel až na kraj sveta. A ja som znova zlyhal. Už dlho jem iba samé polodiétne gebuziny. Pán Kubina sa spýtal, či nás nesklamal. Istotne nie, ale my jeho áno. Čo už mohol čakať od „paštikárov“. Na rozlúčku nám nabalil plné tašky dobrôt z pekárne a batériu skvelých páleníek. A ešte niečo úžasné. Dal pre nás upiecť chrumkavý voňavý zázrak. Chcel som vedieť, aký je to chlieb, a keď mi to povedal, myslel som, že zle počujem. Pán Filan, to je zajtrajší chueba! To ma oslnilo. A zrazu som pochopil, že to je metafora môjho terajšieho života. Spomínať na včerajšie slivovice a tešiť sa na zajtrajšie chleby. V budúcom živote sa do Sekúl vrátim. A zjem a vypijem všetko, čo nám tak nádherne škodí.

Mám v Piešťanoch kamaráta Jara Mišuru, a ten vlastní skvostnú galériu parádnych slivovic. Nikdy nebolo isté, kedy nastane tá pravá chvíľa ochutnať dáku perlu z jeho zbierky. Musela to byť vzácna príležitosť, napríklad keď bolo veľmi teplo, alebo chladno, keď bolo vlhké počasie, alebo nečakané sucho. Naše myšlienky sa spojili a Jaro bez slova vstal, išiel do komory a ten tekutý briliant priniesol. Nalial a ja som cítil, ako sa do jeho baru zlietajú

démoni. Skvostná slivovica nie je ako iné alkoholy, nemá nič spoločné s vínom, s vodkou ani s whisky. Slivovica je tekutý diabol, ktorý lieči, ničí, odvíja spomienky a inšpiruje reči. Sedeli sme pri stole – skvelý golfista Dodo, košický developer Maroš, policajt Peter. Rozhovor pri Jarovej slivovici býval ako vláčik z buchiet, ale každá s inou plnkou. Jedna maková, druhá tvarohová, tretia plnená mäsom, štvrtá prázdna, planá, hlúpa, zbytočná. Po piatom poldeci sme sa pobrali do neďalekej krčmy. V nej sa zlievali dve rieky, jedna, čo tečie z minulosti do budúcnosti, a druhá, ktorú tlačí príliv času od dneška k prameňu spomienok. Za popoludnie a večer vyšlo slnko, zamračilo sa, napršalo, nasnežilo. Keď sa pije slivovica v šenku, všetci chlapi začnú hovoriť svojím nárečím, mékaví Záhoráci, chlapi z Oravy, mäkučkí ako ovčí syr, lekároví fúzači zo Senca aj Trnavčania tvrdí ako týždenný chlieb. A keď sa rozhovor rozhorel, bolo nebezpečné sedieť blízko, aby si sa nepopálil, chlapom na tvárach nenaskočili kropaje potu, ale kvapky času, a tie sa len tak rukávom nedajú zotrieť. Pri stole sedeli chlapi, ktorí už roky nevzali nič okrem pálenky a piva do úst, tí občas večerali vlastné fúzy. Brucháči, ktorí každý hlt zajedali a miešali bryndzu s cibuľkou a paprikou tak, aby na tanieriku zostalo mazľavé zlato. Pivo a borovička boli občas prázdne, mohli ste vypíť, koľko ste chceli, a stále ste boli triezvi. Ale domáca slivovica bola ťažká ako olovo. Chlapi s námahou dvíhali poháre, bolo to, akoby každý kráčal proti svojej víchrici. Akoby sme z tých poldecákov znova stavali svoje životy. Boli sme unavení a rozbláznení, akoby sme sa najedli polievky z muchotrávok. Našli sa majstri speváci, ktorí medzi spevom po každej strofe vypili svoju slivovicu tak, že to na piesni nebolo poznať. Všetci sme boli tým tekutým diablom navzájom prepojení neviditeľným spôsobom, akoby krčma bola pole a my dvanásť kosci, ktorí sa prekasia tam, kde sa koniec spája so začiatkom.

Spišská borovička je tekutá duša našej krajiny. Pod tým názvom sa skrýva to najskromnejšie aj najfajnovšie

z alkoholických nápojov. Od výčapnej, cez biedne výpotky v pollitrovkách, ktoré stoja na zaprášených poličkách a esencia je usadená na dne, až po vrcholovú Spišskú super borovičku, ktorá kadial' tečie, tadial' lieči. Viete, podľa čoho borovičku spoznáte? Že jedno poldeci stačí, ale dve sú už málo. Boli roky, keď som prešiel borovičkovým nebom aj peklom a na ceste ma sprevádzali moji najlepši kamaráti. Na dne decových poldeci boli uložené najkrajšie spomienky, najodvážnejšie sny a úžasné príbehy. Vďaka borovičke sa každý chlap v krčme slovami stáva tým, kým by iba chcel byť. Najkrajšie sa s borovičkou bratal náš kamarát, vynikajúci novinár Eugen Gindl. Pil ju pomaly, rozvážne, po dúškoch. Bol to vysoký, šlachovitý chlap s tvárou starozákonného proroka, bielou bradou a múdrymi, láskavými očami. V poldecáku z hrubého jednoduchého skla vždy zostalo na dne pár kvapiek. Eugen si ich opatrne vyliat do dlane. Privoňal a s láskou si iskru, vôňu a silu tekutých borievok votrel do hustých kučeravých vlasov. Potom dlane priložil k sebe, pošúchal nimi a krátkou modlitbou poďakoval za ten boží dar. Ja som borovičku nepil kvôli vôni a chuti. Mal som rád to zvláštne svetlo, ktoré je v každom poldeci zaguľatené. Keď sa človek naučil, ako ho odguľatiť, dozvedel sa tajnosti, ktoré nemožno vyjadriť slovami. Iba občas brutálnym spevom. Je veľa spôsobov, ako piť borovičku. A rovnako veľa názorov, kedy ju piť a koľko. Borovička sa pálila už na začiatku 19. storočia takmer v každej domácnosti. A verím tomu, čo sa traduje, že najlepšie sa v tom vyznali ženy. V roku 1875 vznikla v Spišskej Belej továreň na likéry Kleinberger a syn, ktorá okrem iného získala aj povolenie na pálenie borovičky. V rovnakom roku bola založená napríklad aj Borovičkáreň Adolf Gabriel. Kde presne, na akej adrese sa prvá borovička zrodila, sa nedá určiť. Ale územie je jasné – na Spiši. Zo začiatku sa borievky používali na prekrytie chuti zemiakového destilátu. Neskôr sa už vyrábala špeciálnou fermentáciou borievok. Výsledný zázrak vzniká miešaním silného borievkového destilátu